

Briuselis, 2025 m. birželio 2 d.
(OR. en)

9607/25

RECH 252
COMPET 445
IND 164
MI 346

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. gegužės 28 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 270 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija Rinktis Europą startui ir plėtrai

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 270 final.

Priedama: COM(2025) 270 final

Briuselis, 2025 05 28
COM(2025) 270 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategija

Rinktis Europą startui ir plėtrai

{SWD(2025) 138 final}

1. ĮVADAS

Aplinkybės

Atėjo laikas Europai tapti startuolių traukos centru. Nuo to priklauso mūsų konkurencingumas ir galiausiai gerovė. Klestinti startuolių ir veiklą plečiančių įmonių ekosistema gali padėti didinti našumą, kurti kokybiškas darbo vietas ir pritraukti specialistus bei investicijas ir taip transformuoti Europos ekonomiką. Ji taip pat gali atlikti svarbų vaidmenį įgyvendinant Pirmininkės U. von der Leyen politinėse gairėse nustatytą plataus užmojo tikslą didinti našumą ir technologinį suverenumą, o inovacijas paversti mūsų ekonomikos pagrindu. Tai labai svarbus veiksnys įgyvendinant konkurencingumo kelrodyje išdėstytą raginimą įsukti naują sėkmingą inovacijų ciklą.

Europos startuoliai ir veiklą plečiančios įmonės jau skatina inovacijas ir kūrybiškumą visoje mūsų ekonomikos sistemoje. 35 000 ankstyvojo etapo įmonių visoje Sąjungoje ir dar 3 400 ankstyvojo etapo technologijų įmonių yra pagrindinis naujų produktų ir paslaugų šaltinis¹. Jos sėkmingai siūlo novatoriškus klientų problemų sprendimo būdus, orientuojasi į nišines ar besiformuojančias rinkas ir sprendžia problemas, kurių dažnai nepastebi didesnės įmonės. Tokios įmonės yra perversminių inovacijų varomoji jėga ir kuria naujas rinkas, kuriose ES gali pirmauti pasaulyje. Per bendradarbiavimo, konkurencijos ir įsigijimo procesus jos taip pat skatina inovacijas didesnėse, įsitvirtinusiose įmonėse.

Klestinti startuolių ir veiklą plečiančių įmonių ekosistema Europoje taip pat labai svarbi platesnio masto strateginiam mūsų savarankiškumui ir atsparumui. Europos startuoliai ir veiklą plečiančios įmonės stiprina ES pramonės pajėgumus ir didina jos našumą, taip pat padeda mažinti priklausomybę pagrindiniuose sektoriuose ir ypatingos svarbos technologijų srityje. Svarbiausia, tokios įmonės taip pat atlieka nepaprastai svarbų vaidmenį kuriant darbo vietas europiečiams – per pastarąjį dešimtmetį vien technologijų startuoliai sukūrė tris milijonus darbo vietų. Šią transformaciją gali dar labiau sustiprinti laipsniška šalių kandidačių integracija, plečianti Sąjungos konkurencinės ekosistemos aprėptį.

Padėties vertinimas: tvirtas pagrindas, ilgalaikiai iššūkiai

Startuoliai ir veiklą plečiančios įmonės turi tvirtą pagrindą klestėti ES, kurį sudaro, be kita ko, aukštos kvalifikacijos darbo jėga ir stabili reguliavimo sistema. ES yra viena iš pasaulio ekonomikos lyderių, kuri pirmauja mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje ir kurioje veikia 450 mln. vartotojų turinti bendroji rinka, kurioje veiksminga ir sąžininga konkurencija, didelės didelės namų ūkių santaupos ir nuspėjama investicijų ir verslo aplinka, grindžiama teisinės valstybės principais. Klesti verslumas technologijų srityje: kasmet įsteigiama daugiau startuolių nei JAV, o nuo 2015 m. ankstyvojo etapo įmonių skaičius padidėjo keturis kartus².

ES ir nacionalinė politika labai prisidėjo prie startuolių ekosistemos gerinimo^{3, 4}. Nuo 2007 m. ES lėšomis finansuojami startuoliai, kuriantys pažangiausias technologijas, pritraukė

¹ Atomico (2024), *State of the European Tech 2024*.

² Dealroom (2025), *Accelerating Europe report*.

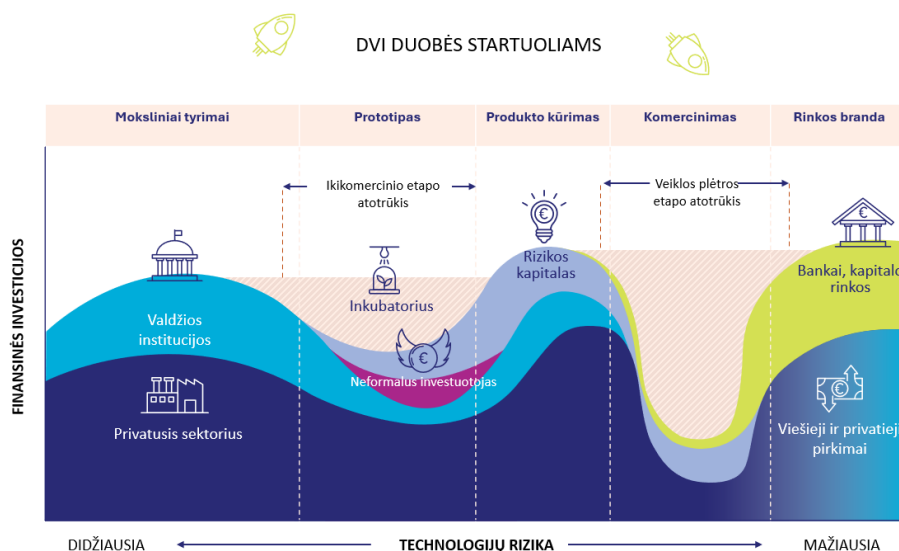
³ Pavyzdžiui, Europos startuolių šalių aljansas (ESNA), kuriam pavesta nustatyti geriausią nacionalinei kompetencijai priklausančią startuolių politikos praktiką, ją dalytis ir ją įgyvendinti, taip pat stebėti valstybių narių pažangą įgyvendinant šią praktiką.

⁴ Europos Komisija „Europos ateities lyderiai: pradedančiųjų ir veiklą plečiančių įmonių iniciatyva“, COM(2016) 733 *final*, 2015 m. lapkričio 22 d.; iniciatyva „Startup Europe“ (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/lt/policies/startup-europe>).

daugiau kaip 70 mlrd. EUR rizikos kapitalo ir sukūrė daugiau kaip 500 mlrd. EUR įmonių vertę. 2018 m. įsteigta Europos inovacijų taryba (EIC), kuriai skirtas 10,1 mlrd. EUR biudžetas, remia perversmines inovacijas nuo jų mokslinių tyrimų iki veiklos plėtros. Šiandien EIC fondas yra vienas iš didžiausių giliųjų technologijų rizikos kapitalo fondų ES, kurio tikslas – iki 2027 m. startuoliams pritraukti iki 20 mlrd. EUR. Šias pastangas papildė programa „InvestEU“ – didžiausia ES programa, kuria siekiama remti įmones visais jų vystymo etapais skatinant parengiamojo etapo kapitalą, augimą, veiklos plėtrą, gamybą ir diegimą⁵. Dalyvaujant tokiems partneriams kaip Europos investicijų fondas, programa „InvestEU“ atlieka labai svarbų vaidmenį kuriant Europos rizikos kapitalo ekosistemą, o įgyvendinant Europos technologijų lyderių iniciatyvą sėkmingai sutelktos viešosios lėšos Europos rizikos kapitalo fondams remti.

Vis dėlto šiandien Europoje tebėra sunku steigti ir plėtoti novatoriškas įmones. Europos startuoliai ir veiklą plečiančios įmonės vis dar susiduria su dideliais iššūkiais, pradedant perėjimu iš laboratorijos į rinką, ieškomos kapitalo ir specialistų ir baigiant sėkmingo pasitraukimo paieškomis. Rinka tebėra susiskaidžiusi ir esama regioninių skirtumų, o ES pastangas mokslinių tyrimų rezultatus paversti paklausiais produktais ir plėtoti įmones stabdo tokios kliūtys kaip nebaigta kurti bendroji rinka, įskaitant kapitalo rinką, reguliavimo susiskaidymas, mažesnis investuotojų noras prisiimti riziką, lėtas inovacijų diegimas ir nepakankamai išnaudojami viešieji pirkimai.

Europos startuoliai dažnai tenka įveikti dvi duobes (1 pav.). Į pirmąją patenkama tada, kai inovacijų nepavyksta paversti paklausiais produktais, o į antrąją, kuri Europoje ypač gili, – kai įmonės sunkiai bando plėsti veiklą. 2008–2021 m. beveik 30 proc. Europos vienaaragių⁶ persikėlė už ES ribų⁷ ir Europoje yra įsikūrę tik 8 proc. visame pasaulyje veiklą plečiančių įmonių. Kyla rizika, kad Europa atsiliks strateginių technologijų srityje, nes jai sunku išlaikyti ir pritraukti didelį potencialą turinčias technologijų srities veiklą plečiančias įmones.

⁵ Apie 40 proc. iš 26,2 mlrd. EUR vertės programos „InvestEU“ garantijų naudojama kaip parama įgyvendinančiųjų partnerių investicijoms į didelės rizikos skolą, kvazinuosavą kapitalą ir nuosavą kapitalą pagal biudžeto lėšomis grindžiamus rizikos pasidalijimo susitarimus.

⁶ Vienaragis – tai privati įmonė (startuolis), kurios rinkos vertė siekia arba viršija 1 mlrd. EUR.

⁷ „Ieškant ES vienaaragių. Ką apie juos žinome?“ (angl. *In search of the EU unicorns – what do we know about them?*), JRC techninė ataskaita, 2022 m., <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC127712>.

1 pav. Supaprastinta dviejų startuoliams gresiančių duobių iliustracija

Vizija: paversti ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių traukos centru

ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategijos tikslas – užtikrinti, kad Europa taptų geriausia vieta pasaulyje steigti ir plėtoti pasaulines technologijų įmones, įskaitant giliųjų technologijų įmones. Ja siekiama padėti novatoriams, steigėjams ir investuotojams rinktis Europą gerinant startuolių ir veiklą plečiančių įmonių veiklos sąlygas, įgalinant pasinaudoti naujomis geopolitinėmis galimybėmis ir mažinant paskatas persikelti už ES ribų. Tai labai svarbu kalbant apie strategines technologijas, pavyzdžiui, dirbtinį intelektą, kvantines technologijas, pažangius puslaidininkius, medicinos technologijas, biotechnologijas, bioekonomikos prietaikus, švarias technologijas ir energetikos technologijas (įskaitant branduolinių technologijas), vandens ir mėlynąsias technologijas, saugumo, gynybos ir kosmoso technologijas, robotiką ir pažangiąsias medžiagas⁸.

Remiantis Komisijos bendrosios rinkos strategija⁹ ir kitomis pastangomis gerinti verslo aplinką, šioje strategijoje daugiausia dėmesio skiriama tam, kaip suteikti daugiau galimybių patekti į Europos vidaus rinką, kuri turi didžiulį potencialą skatinti inovacijas ir išlaikyti Europos įmonių konkurencingumą pasaulyje. Ši strategija startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms sudaro sąlygas augti ir pasiekti reikiamą mastą, kad jie galėtų veiksmingai konkuruoti.

Siekiant šio tikslo, strategija siekiama perorientuoti Europos ekonomiką į verslesnį, novatoriškesnį modelį. Ja siekiama sukurti dinamišką ekosistemą, kurioje būtų skatinama vadovautis drąsia vizija ir apskaičiuotai prisiimti riziką, o nesėkmė laikoma būtinu žingsniu siekiant pažangos. Strategija pakatins politikos ir reguliavimo pokyčius visoje ES, o Komisija rodys pavyzdį. Tikslas – sudaryti sąlygas būsimos kartos Europos startuoliams, kentauros ir vieneragiams, kurie turi potencialo tapti pasauliniais technologijų lyderiais.

Strategijoje išdėstyta keletas teisėkūros, politikos ir finansinės paramos priemonių, skirtų Europos startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms remti tiek ES, tiek valstybių narių lygmeniu. Jos poveikis bus vertinamas pagal: 1) padidėjusį ES startuolių skaičių, 2) padidėjusį ES kentauro¹⁰ skaičių ir 3) padidėjusį ES vieneragių skaičių, palyginti su tokių įmonių skaičiumi šalyse, su kuriomis ES konkuruoja pasaulio mastu.

Strategijos struktūra atspindi įvairius poreikius, kurių novatoriškoje įmonėje gali atsirasti per visą jos gyvavimo ciklą: pradedant veiklos pradžia ir plėtra ir baigiant branda ir sėkmingu veiklos vykdymu ES. Pagrindinės šių poreikių grupės yra šios:

- 1) inovacijoms palankus reglamentavimas;
- 2) geresnis finansavimas;
- 3) greitas įsitvirtinimas rinkoje ir plėtra;
- 4) parama gabiausiems specialistams ir
- 5) galimybės naudotis infrastruktūra, tinklais ir paslaugomis.

⁸ Įskaitant bet kokias dvejetainio naudojimo prietaikus.

⁹ [Bendrosios rinkos strategija](#).

¹⁰ Kentauras – tai privati įmonė (startuolis), kurios rinkos vertė siekia arba viršija 100 mln. EUR.

Prie šios strategijos pridedamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas.

2. INOVACIJOMS PALANKUS REGLAMENTAVIMAS

Europa vertinama už griežtus reguliavimo standartus, kurie tiek ES, tiek ne ES investuotojams užtikrina stabilumą ir pasitikėjimą. ES reglamentavimo sistema startuoliams taip pat užtikrina saugumą ir aiškumą, skatindama inovacijas ir verslumą. Kartu Komisija aktyviai mažina administracinę naštą, siekdama 25 proc. sumažinti įmonėms ir 35 proc. MVĮ tenkančią naštą ir taip padidinti galimybes manevruoti. Bendrosios rinkos strategija¹¹ siekiama mažinti susiskaidymą ir kliūtis laisvam prekių ir paslaugų judėjimui, kad atsirastų tvirtas pagrindas augimui.

Norėdama išlikti konkurencinga sparčiai kintančioje pasaulinėje technologijų aplinkoje, ES turi spręsti keletą uždavinių. Dėl reglamentavimo skirtumų valstybėse narėse startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms sunku veiksmingai vykdyti veiklą bendrojoje rinkoje. Veikiant skirtingoms nacionalinėms teisės sistemoms, ypač tokiose srityse kaip apmokestinimas, bendrovių teisė ir vertybinių popierių teisė, investuotojams iškyla kapitalo judėjimą ribojančių kliūčių. Startuoliai taip pat susiduria su sunkumais norėdami suprasti ir taikyti įvairuojančius darbo teisės aktus ir patiria didelių išlaidų nesėkmės atveju, o dėl to didėja netikrumas tiek tarp steigėjų, tiek tarp investuotojų. Be to, diegti perversminius produktus ir paslaugas trukdo tai, kad reguliavimo institucijos lėtai tvirtina naujas technologijas, ir tai, kad esamos reguliavimo sistemos nėra greitai pritaikomos prie inovacijų.

Siekdama spręsti šias problemas, ES turi didinti reglamentavimo lankstumą. Būsimas Europos inovacijų aktas ir 28-oji teisinė sistema padės startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms vystytis visoje ES. Priėmus Nemokumo direktyvą bus supaprastintos nemokumo procedūros, o tai bus naudinga ir startuoliams, nes sumažės sudėtingumas ir kaštai. Būsimoje Rekomendacijoje dėl mokesčių, kurią ketinama pateikti pagal Švarios pramonės kurso iniciatyvą, bus rekomenduota palankiai traktuoti neatidėliotiną išlaidų apmokėjimą ir pagreitintą turto nusidėvėjimą, taip pat numatyti paskatas mokesčių kreditams, kuriais remiama startuolių ir veiklą plečiančių įmonių investicinė veikla. Be to, **apribotoje bandomojoje reglamentavimo aplinkoje**¹² startuoliams suteikiama galimybė atlikti bandymus realiomis sąlygomis, kad jie galėtų tobulinti savo inovacijas, o reguliavimo institucijos galėtų geriau suprasti su besiformuojančiomis inovacijomis susijusius poreikius ir pritaikyti taisykles, kad galėtų geriau reaguoti į šiuos iššūkius. Todėl apribota bandomoji aplinka ne tik padeda startuoliams¹³, bet ir skatina glaudesnę bendradarbiavimą su institucijomis, didindama pasitikėjimą ir pritraukdama investicijas, o tais atvejais, kai taikoma vietos inovacijoms, gali tapti paskata vietos vystymuisi teritoriniu mastu.

11 „Bendroji rinka. Mūsų Europos vidaus rinka neapibrėžtame pasaulyje“, COM(2025) 500 *final*.

12 Tarybos išvados „Bandomoji reglamentavimo aplinka ir eksperimentavimo nuostatos – priemonės užtikrinti inovacijoms palankią, perspektyvią ir atsparią reglamentavimo sistemą, kuri padėtų įveikti trikdančius iššūkius skaitmeniniame amžiuje“, 2020/C 447/01, OL C 447, 2020 12 23, p. 1.

13 Pavyzdžiui, daugiau kaip 60 proc. apribota bandomąja reglamentavimo aplinka pasinaudojusių finansinių technologijų startuolių pavyko pritraukti investicijas per pirmuosius šešis savo bandymų mėnesius (<https://www.jbs.cam.ac.uk/faculty-research/centres/alternative-finance/publications/early-lessons-on-regulatory-innovation-to-enable-inclusive-fintech/>) ir pasinaudojus tokia aplinka jų galimybės pritraukti finansavimą padidėjo 50 proc. (<https://www.bis.org/publ/work901.pdf>).

Komisija per Europos semestrą pateiks konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kaip tobulinti inovacijų politiką ir supaprastinti verslo aplinką valstybėse narėse. Komisija, pasitelkdama techninės paramos priemonę, toliau stiprins valstybių narių administracinius gebėjimus. Be to, Komisija sieks paspartinti ES standartizacijos procesus, kad nebūtų atsiliekama nuo technologinės pažangos, ir užtikrins, kad startuoliai galėtų sklandžiau ir sparčiau patekti į rinką ir plėtoti veiklą visoje bendrojoje rinkoje.

Veiksmai

- **Komisija pateiks pasiūlymą dėl Europos 28-osios teisinės sistemos**, kurioje taisyklės įmonėms bus pateiktos viename rinkinyje. Ji apimtų standartiškai skaitmeniniais sprendimais grindžiamą ES bendrovių teisinę sistemą ir padės įmonėms įveikti kliūtis, kylančias steigiantis, plečiantis ir vykdant veiklą visoje bendrojoje rinkoje. Siekdama šio tikslo, Komisija supaprastins taikomas taisykles ir sumažins nesėkmės kainą, išspręsdama konkrečias atitinkamų teisės sričių, įskaitant nemokumo, darbo ir mokesčių teisę, problemas. Ji išnagrinės galimybę sudaryti sąlygas įmonėms greičiau įsisteigti Europoje, geriausia – per 48 valandas (2026 m. I ketv.).
- **Komisija pateiks pasiūlymą dėl Europos verslo dėklės**, kuri taps paprasto ir skaitmeninio verslo vykdymo ES pagrindu, suteikiančiu skaitmeninę tapatybę visiems ekonominės veiklos vykdytojams ir patikrintų duomenų bei kredencialų pateikimo sistemą, kad visos Sąjungos ekonominės veiklos vykdytojai ir viešojo administravimo institucijos galėtų sklandžiai bendrauti skaitmeniniu būdu (2025 m. IV ketv.).
- **Komisija pateiks pasiūlymą dėl Europos inovacijų akto, kuriuo taip pat bus populiarinama apribota bandomoji reglamentavimo aplinka**, kad novatoriai galėtų kurti ir išbandyti naujas idėjas. Šiame teisės akte bus pateikta bendra apribotos bandomosios reglamentavimo aplinkos, įskaitant tarpvalstybinę ar vietos lygmens apribotą bandomąją reglamentavimo aplinką, teisinė apibrėžtis ir pagrindiniai tokių sistemų kūrimo principai, kartu atsižvelgiant į konkrečių sektorių poreikius (2026 m. I ketv.).
- Komisija pateiks pasiūlymą dėl **savanoriško valstybių narių atliekamo inovacijų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis**, kurį sudarys rekomendacijos valstybėms narėms rengiant naujus arba peržiūrint galiojančius nacionalinės teisės aktus sistemingai vertinti galimą jų poveikį inovacijoms (2026 m. I ketv.).
- Komisija pateiks pasiūlymų, kaip mažinti **strateginiams sektoriams tenkančią reglamentavimo našą**, t. y. pateiks pasiūlymus dėl konkrečioms sektoriams skirtų teisės ir kitų aktų, pavyzdžiui, dėl ES biotechnologijų akto, ES bioekonomikos strategijos, ES gyvybės mokslų strategijos, Pažangiųjų medžiagų akto, Medicinos priemonių reglamento ir supaprastinimui skirto gynybos srities bendrojo rinkinio (nuo 2025 m.).
- Komisija **peržiūrės Standartizacijos reglamentą**, kad standartų nustatymo procesai taptų spartesni ir prieinamesni, visų pirma MVĮ ir startuoliams (2026 m. II ketv.).
- Komisija **inicijuos tyrimą**, kad pagal įmonių lygmens duomenis būtų įvertinta, kokių mastu startuoliams, veiklą plečiančioms įmonėms ir novatoriškoms įmonėms pritaikyti verslą ir diegti inovacijas įvairiuose ekonomikos sektoriuose sudaro kliūčių ES ir valstybių narių lygmenimis organizuojamas ir reguliuojamas įmonių

restruktūrizavimas (2026 m.). Šis tyrimas padės įgyvendinti Kokybiškų darbo vietų kūrimo gaires ir Sąžiningo darbo jėgos judumo dokumentų rinkinį.

3. GERESNIS STARTUOLIŲ IR VEIKLA PLEČIANČIŲ ĮMONIŲ FINANSAVIMAS

Europos rizikos kapitalo investicijos davo gerų rezultatų ir grąža šiuo metu prilygsta grąžai ES nepriklausančiose šalyse arba ją viršija¹⁴. ES viešasis sektorius atlieka svarbų vaidmenį stiprinant rizikos kapitalo rinką, įgyvendindamas tokias iniciatyvas kaip „InvestEU“ fondas, kuris telkia privatųjį kapitalą investicijoms į MVĮ ir veiklą plečiančias įmones. Europos inovacijų taryba (EIC) remia giliųjų technologijų startuolius suteikdama iki 30 mln. EUR dotacijų ir investicijų į nuosavą kapitalą, o įgyvendinant Europos technologijų lyderių iniciatyvą sėkmingai sutelktos viešosios lėšos Europos rizikos kapitalo fondams remti. Per pastaruosius 30 metų Europos investicijų fondas (EIF), per metus visoje Europoje į fondus skirdamas iki 7 mlrd. EUR, prisidėjo prie spartesnio rizikos kapitalo sektoriaus augimo. Iš šios patirties matyti, kad naudinga per finansų tarpininkus teikiama parama (kaip tai daroma pagal programą „InvestEU“), kuri padeda plėtoti visą rizikos kapitalo ekosistemą, derinti su EIC fondo tiesioginėmis investicijomis į nuosavą kapitalą sudarant sąlygas priimti strateginius sprendimus dėl įmonių, į kurias bus investuojama, pasirinkimo, investavimo partnerių ir investavimo gairių, taip pat su fondais, kuriems taikomas pasidalijamojo valdymo principas, daugiausia Europos regioninės plėtros fondu, kurio dotacijomis ir finansinėmis priemonėmis pritraukiama papildomų privačių lėšų. Nuo 2016 m. didėja užsienio rizikos kapitalo investicijos į Europos įmones¹⁵. ES daugėja neformalių investuotojų, ypač sėkmingų steigėjų, norinčių reinvestuoti į naujos kartos startuolius ir tapti jų mentorais¹⁶.

Vis dėlto ES finansų sistema ir toliau yra daugiausia orientuota į bankus – bankų turtas sudaro 300 proc. ES BVP, o JAV – tik 85 proc.¹⁷ Mažą ES rizikos kapitalo rinką lemia tokie veiksniai kaip silpnos investicijų į nuosavą kapitalą tradicijos, vengimas rizikuoti ir kapitalo rinkų susiskaidymas dėl skirtingų nacionalinių taisyklių¹⁸. Šie reglamentavimo skirtumai apima skirtingas nemokumo procedūras, bendrovių teisės aktus, mokesčių sistemas ir viešąsias rinkas, kurios riboja galimybę nutraukti investicijas¹⁹. Tokio finansavimo prieinamumas geografiniu požiūriu yra labai nevienodas, o kai kuriose valstybėse narėse didelių problemų vis dar kyla visais lėšų pritraukimo etapais. Tarpvalstybinių investicijų lygis tebėra žemas, o tai taip pat daro neigiamą poveikį augimo perspektyvoms ir gali paskatinti novatoriškas įmones ieškoti didesnių rinkų ir paprastesnių finansavimo galimybių už Europos ribų.

Kalbant apie veiklos, susijusios su didele rizika ir kapitalui imliomis technologijomis, kurioms reikalingos didesnės nei 100 mln. EUR investicijos, plėtros finansavimą, šioje srityje vis dar jaučiamas akivaizdus finansavimo deficitas²⁰. Platesniu mastu trūkstant

¹⁴ InvestEurope, 2024 m.

¹⁵ ES ir Jungtinės Karalystės.

¹⁶ Reglamentas dėl Europos sutelktinio finansavimo paslaugų verslui teikėjų palengvina veiksmingesnį tarpininkavimą ir ryšių mezgimą, be kita ko, tarp neformalių investuotojų ir startuolių visoje Europoje.

¹⁷ EIB (2024), *The scaleup gap: financial market constraints holding back innovative firms in the European Union*, Europos investicijų bankas, <https://data.europa.eu/doi/10.2867/382579>.

¹⁸ EIB (2024), *The scaleup gap: financial market constraints holding back innovative firms in the European Union*, Europos investicijų bankas, <https://data.europa.eu/doi/10.2867/382579>.

¹⁹ Žr. konsultacijų santrauką, pateiktą prie šios strategijos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente.

²⁰ EIF ataskaita dėl [veiklą plečiančių įmonių finansavimo trūkumo](#).

galimybių gauti masto didinimo arba plėtos kapitalą, ES kyla tam tikra rizika, kad bus prarastos: i) įmonės, kurios Europoje buvo skatinamos pradinio augimo etapu, ir ii) ypatingos svarbos technologijos, kurios yra būtinos mūsų klestėjimui ateityje. Norint užpildyti šią spragą ir stiprinti ES ekonominį saugumą bei technologinį suverenumą, reikalingas kritinę masę turintis ir rinkos sąlygomis veikiantis Europos veiklos plėtos fondas. Be to, kaip paskelbta Santaupų ir investicijų sąjungos iniciatyvoje, Komisija išnagrinės būdus, kaip paremti Europos technologijų lyderių iniciatyvą 2.0 (ETCI 2.0) – tvirtesnę ir dar platesnio užmojo fondų fondo struktūrą, kuri padės sutelkti tiek privačiųjų, tiek viešųjų investuotojų kapitalą ir kurią EIF planuoja sukurti iki 2026 m. Siekiant kuo labiau padidinti poveikį ir lankstumą, bus užtikrintas glaudus ETCI 2.0 ir naujojo Europos veiklos plėtos fondo veiklos koordinavimas ir tarpusavio papildomumas, ypač atsižvelgiant į būsimą Europos konkurencingumo fondą.

Taip pat tebėra didelis giliųjų technologijų startuolių finansavimo poreikis. Nors EIC fondas vos per ketverius metus tapo vienu iš pagrindinių Europos investuotojų į giliąsias technologijas, šiuo metu puikių giliųjų technologijų įmonių paklausa EIC paramai negali būti patenkinti²¹. EIC taip pat turi supaprastinti ir paspartinti savo procedūras, kad jos geriau atitiktų pareiškėjų ir subjektų, į kuriuos gali būti investuojama, poreikius. Be to, EIC semsis įkvėpimo iš Pažangių mokslinių tyrimų projektų agentūros (ARPA) praktikos ir glaudžiai bendradarbiaus su patikimais investuotojais, bendrovėmis partnerėmis ir sėkmingiausiais Europos novatoriais, kad nustatytų naujas technologijų tendencijas ir perversmines technologijas, kurios yra labai svarbios Europos konkurencingumui ir strateginiam savarankiškumui²².

Su didelėmis kliūtimis gauti finansavimą ir toliau susiduria visų pirma moterys verslininkės ir investuotojos. Pavyzdžiui, investicijų į technologijų startuolių kapitalą srityje vis dar dominuoja tik vyrų steigėjų grupės, abiejų lyčių steigėjų grupės gauna 15 proc. finansavimo, o tik moterų grupės – vos 3 proc.²³ Siekiant panaikinti šį nuolatinį atotrūkį tarp lyčių, labai svarbu stiprinti moterų galimybes gauti finansavimą, didinti jų dalį tarp priimančiųjų sprendimus finansų srityje ir skatinti moterų vadovaujamus investicijų tinklus. Socialinės ekonomikos veiksmų planu ir būsima jo peržiūra (2026 m.) taip pat bus siekiama didinti paramą socialinėms inovacijoms.

Šiandien Europos instituciniai investuotojai, įskaitant pensijų ir draudimo fondus, Europos rizikos kapitalo rinkoje atlieka tik nežymų vaidmenį. 2013–2023 m. pensijų fondai ES suteikė tik 7 proc. rizikos kapitalo finansavimo²⁴. Vis dėlto kai kurios ES valstybės narės jau imasi iniciatyvų, kad paskatintų institucinius investuotojus prisidėti prie investicijų į rizikos kapitalą²⁵.

²¹ Per paskutinį paraiškų teikimo etapą (iki 2024 m. spalio mėn.) buvo patvirtinta tik 5,9 proc. pagal EIC programą „Accelerator“ pateiktų paraiškų, ir šis skaičius panašus į ankstesnių paraiškų teikimo etapų rezultatus.

²² Pažangių mokslinių tyrimų projektų agentūra (ARPA) yra JAV vyriausybės agentūra, finansuojanti didelės rizikos, itin pelningų inovacijų mokslinius tyrimus, skirtus proveržio inovacijoms mokslo ir technologijų srityje skatinti. Iš pradžių ši agentūra (dabar DARPA) buvo įsteigta prie Gynybos departamento, o vėliau atkarta kituose sektoriuose, pavyzdžiui, energetikos (ARPA-E) ir sveikatos (ARPA-H).

²³ Europos Komisija, Mokslinių tyrimų ir inovacijų generalinis direktoratas, *She figures 2024 – Policy report*, ES leidinių biuras, 2025.

²⁴ France Digitale, 2024 m.

²⁵ Pavyzdžiui, iniciatyva „Tibi“ Prancūzijoje arba iniciatyva WIN Vokietijoje.

Daugeliui startuolių sunku naudotis savo nematerialiuoju turtu, pavyzdžiui, intelektine nuosavybe, kaip užstatu arba garantija finansavimui pritraukti, o tai lemia tokie veiksniai kaip: i) ribojamoji bankų praktika, ii) neišvystyta intelektinės nuosavybės vertinimo ekosistema, iii) nepakankamas pasitikėjimas intelektinės nuosavybės vertinimo metodais, iv) nedidelis informuotumas apie tarptautiniu mastu pripažintus intelektinės nuosavybės vertinimo metodus ir apskritai v) ribotas intelektine nuosavybe užtikrinto finansavimo pripažinimas rinkoje. ES trūksta paskatų, kurios bankus ir institucinius investuotojus motyvuotų teikti intelektine nuosavybe užtikrintą finansavimą.

Europos neformalių investuotojų potencialą vis dar riboja tarpvalstybinių investicijų kliūtys ir verslo praktika, pagal kurią ilgam laikui įšaldomos neformalių investuotojų investicijos.

Siekiant užtikrinti ES bendrosios rinkos saugumą, strateginius interesus ir sąžiningumą, labai svarbų vaidmenį atlieka ES teisės aktai, pavyzdžiui, susiję su **tiesioginių užsienio investicijų (TUI) tikrinimu ir valstybės pagalbos taisyklėmis**. Šie mechanizmai taikomi ir TUI į startuolius ir veiklą plečiančias įmones, kur intelektinės nuosavybės ir vietos pridėtinės vertės klausimai yra labai svarbūs. Vis dėlto kartais startuoliai gali manyti, kad jų įgyvendinimas pernelyg keblus ir varžo veiklą. Todėl svarbu, kad tokios priemonės ir toliau būtų orientuotos į jų tikslus. Todėl šiuo metu peržiūrint TUI tikrinimo reglamentą siekiama visose valstybėse narėse suderinti tikrinimo procesus ir gerinti bendradarbiavimą ES mastu. Komisija dirbs su valstybėmis narėmis siekdama užtikrinti, kad TUI tikrinimo procedūros būtų veiksmingos, proporcingos ir nuspėjamos ir kad neatgrasytų nuo teisėtų investicijų. Valstybės pagalbos taisyklės startuoliams jau suteikia tam tikro lankstumo, leidamos netaikyti bendrųjų pagalbos teikimo apribojimų sunkumų patiriančioms įmonėms. Vis dėlto, kadangi dabartinės apibrėžtys grindžiamos statiniais finansiniais rodikliais, Komisija įvertins, kaip geriau pritaikant tas taisykles remti startuolių augimą.

Viena iš pagrindinių kliūčių, trukdančių rizikos ir plėtos kapitalo augimui ES, yra ribotas tinkamų pasitraukimo variantų prieinamumas. Nors pirminio viešo akcijų siūlymo apimtis Europoje labai padidėjo ir per pastarąjį dešimtmetį pasiekė daugiau kaip 320 mlrd. EUR, pasitraukimas koncentruoti keliose šalyse, o ES akcijų rinka sudaro tik 55 proc. ES BVP (plg. JAV – 147 proc.). ES pateikiama tik 11 proc. viso pasaulio pirminių viešų akcijų pasiūlymų.

Siekdama spręsti pagrindines ES kapitalo rinkų veikimo problemas, Komisija šiuo metu įgyvendina **Santaupų ir investicijų sąjungos** strategiją²⁶. Santaupų ir investicijų sąjunga padės mažinti rinkos susiskaidymą, suteiks geresnių investavimo galimybių piliečiams ir išplės finansavimo galimybes įmonėms. Visų pirma, ja bus siekiama didinti startuolių ir veiklą plečiančių įmonių galimybes gauti nuosavo kapitalo ir skolos finansavimą, stiprinti rizikos kapitalo ir institucinių investuotojų vaidmenį ir geriau suderinti ES viešojo finansavimo priemones su santaupų ir investicijų sąjungos tikslais.

Galiausiai **reinvestuojant ir plėtojant inovacijas svarbų vaidmenį atlieka susijungimai ir įsigijimai,** tačiau daugiau kaip 60 proc. Europos startuolių kontrolinių akcijų paketų išperka ne ES įmonės. Kad ES galėtų išlaikyti savo technologinį suverenumą ir skatinti vietos

²⁶ „Santaupų ir investicijų sąjunga. Piliečių gerovės ir ekonomikos konkurencingumo skatinimo ES strategija“ (COM(2025) 124 *final*).

inovacijų plėtrą, Europos bendrovės turi geriau konkuruoti, kad išlaikytų specialistus ir technologijas mūsų žemyne, kartu užtikrinant, kad naujos įmonės galėtų pasirinkti savo augimo ir pasitraukimo strategijas, neslopindamos savo ambicijų.

Veiksmai

- Komisija **išplės Europos inovacijų tarybą** ir supaprastins jos taisykles. EIC daugiau dėmesio skirs į iššūkius orientuotam, etapais teikiamam didelės rizikos inovacijų finansavimui, pradėdama taikyti daugiau procedūrų, panašių į JAV pažangių mokslinių tyrimų projektų agentūros praktiką. Ji taip pat išplės savo Patikimų investuotojų tinklą ir glaudžiau bendradarbiaus su ES kentaursais ir vieneragiais, kad gautų su politika susijusios grįžtamosios informacijos (2025 m.).
- Komisija dirbs su privačiais investuotojais, kad, kaip dalį EIC fondo, sukurtų rinka grindžiamą, privačių subjektų valdomą ir privačių subjektų lėšomis bendrai finansuojamą **Europos veiklos plėtros fondą**²⁷, kurio tikslinė investavimo strategija bus siekiama mažinti giliųjų technologijų srities veiklą plečiančių įmonių finansavimo deficitą. Europos veiklos plėtros fonde bus sutelkta daug privačių lėšų ir jos bus naudojamos tiesioginėms investicijoms į nuosavą kapitalą strateginiuose sektoriuose²⁸, siekiant prisidėti prie Europos technologinio suverenumo ir ekonominio saugumo stiprinimo. Europos veiklos plėtros fondo kūrimas nedaro poveikio sprendimams dėl daugiametės finansinės programos. Europos veiklos plėtros fondo veikla bus glaudžiai derinama su programa „InvestEU“ ir papildys Europos technologijų lyderių iniciatyvą bei kitas EIB grupės priemones (2026 m.).
- Komisija, veiksmus derindama su EIB grupe, dirbs su stambiais instituciniais investuotojais, kad parengtų **savanorišką Europos investicijų į inovacijas paketą**, skirtą tiems subjektams, kurie išsipareigoja dalį savo valdomo turto investuoti į ES fondų fondus, rizikos kapitalo fondus ir nebiržines veiklą plečiančias įmones (2026 m.).
- Komisija, vadovaudamasi baltąja knyga dėl gynybos²⁹ ir remdamasi būsimu bendruoju gynybos srities supaprastinimo dokumentų rinkiniu, naudosis esamomis priemonėmis, jas stiprins ir parengs naujas priemones investicijoms į **Europos saugumo ir gynybos srities startuolius ir veiklą plečiančias įmones**. Šios priemonės galėtų apimti lankstesnius ir labiau pritaikomus naujų gynybos srities novatorių, be kita ko, iš Ukrainos, finansavimo metodus, tokius kaip tikslinės paramos teikimas atskiriems subjektams, taip pat stiprinant esamas ES finansavimo galimybes, įskaitant nuosavo kapitalo ir skolos priemones, ir išplečiant jų taikymo sritį (2026 m.).
- Komisija, bendradarbiaudama su Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, parengs **intelektinės nuosavybės vertinimo sistemą**, skirtą intelektine nuosavybe

²⁷ Ankstesniuose Komisijos komunikatuose, pvz., dėl švarios pramonės kurso, šis fondas vadinamas *veiklos plėtros fondu* „TechEU“, tačiau koncepcija yra ta pati. Dėl Komisijos vykdomo fondo vidaus valdymo bus nuspręsta priėmus strategiją.

²⁸ Pavyzdžiui, dirbtinio intelekto, kvantinių technologijų, pažangių puslaidininkinių, medicinos technologijų, biotechnologijų, bioekonomikos prietaikų, švarių technologijų ir energetikos technologijų (įskaitant branduolinių technologijas), vandens ir mėlynąsias technologijas, saugumo, gynybos, kosmoso, robotikos ir pažangiųjų medžiagų srityse, įskaitant bet kokias dvejopo naudojimo prietaikas.

²⁹ Europos Komisija, Baltoji knyga dėl Europos gynybos parengties 2030 m., 2025 m. kovo 19 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025JC0120>.

užtikrintam finansavimui. Ji taip pat išplės įrodymų bazę, kad galėtų parengti konkrečias intelektinės nuosavybės finansines priemones. (2027 m. II ketv.).

- Komisija remis **Europos neformalius investuotojus** ir jų tinklus, kad naujiems startuoliams būtų suteikta daugiau galimybių augti (2026 m.).
- Komisija per būsimą Sanavimo ir restruktūrizavimo gairių peržiūrą peržiūrės **sunkumų patiriančios įmonės** apibrėžtį, atsižvelgdama į kliūtis, kurios gali trukdyti tam tikriems startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms, kuriems nekyla pavojus pasitraukti iš verslo, pasinaudoti kitų rūšių valstybės pagalba (nuo 2025 m. II ketv.).
- Komisija, atsižvelgdama į tokius dinamiškus kriterijus kaip konkurencija inovacijų srityje, peržiūrės **Horizontaliųjų ir nehorizontaliųjų susijungimų gaires** (2027 m.).
- Komisija sukurs **Europos bendrovių tinklą**, kad į ES inovacijų ekosistemą būtų galima geriau integruoti dideles įmones, į rizikos kapitalą investuojančias bendroves ir bendrovių pirkimų vykdytojus ir pasinaudoti startuolių sukurtais novatoriškais sprendimais. Šio tinklo nariai teiktų konsultacijas susijusios politikos klausimais, megztų ryšius su startuoliais ir savanoriškai pasižadėtų prisiimant įsipareigojimus dėl novatoriškų sprendimų, į juos investuojant ir juos įsigyjant, ypač tais atvejais, kai naudojasi viešuoju finansavimu arba valdo ypatingos svarbos mokslinių tyrimų ar technologijų infrastruktūrą, teikti pirmenybę Europos startuoliams (2026 m.).

4. GREITAS ĮSITVIRTINIMAS RINKOJE IR PLĖTRA

Sėkmingas inovatyvių produktų komercinimas priklauso nuo įvairių veiksnių: verslumo energijos, rizikai atspares kapitalo, rinkos paklausos ir viešosios paramos. Šioje ekosistemoje itin svarbus vaidmuo tenka universitetams³⁰ – jų absolventai sukūrė daugiau kaip 157 000 atskirtųjų įmonių ir startuolių, kurie per ateinantį dešimtmetį gali sukurti 6,1 mln. darbo vietų³¹. ES jau seniai įgyvendina iniciatyvas ir viešąją politiką, kuriomis remiamos inovacijų ekosistemos. 2023 m. pradėjusi veikti **Europos bendrųjų patentų sistema** turėtų padėti visoje ES gerokai sumažinti patentavimo sąnaudas, užtikrinti vienodą apsaugą ir paspartinti technologijų komercinimą.

Europoje vis dar mažai mokslinių tyrimų rezultatų paverčiama komerciniais subjektais, išskyrus efektyviai veikiančius inovacijų klasterius. Europos inovacijos ir technologijos institutas³², Europos įmonių tinklas³³, Europos klasterių bendradarbiavimo platforma (ECCP) ir Europos skaitmeninių inovacijų centrai (EDIH) jau remia verslumą ir skatina akademinių startuolių steigimąsi, tačiau dar yra svarbių neišspręstų problemų. Universitetai Europos patentų tarnybai pateikia daugiau kaip 10 proc. patentų paraiškų, tačiau tik trečdalis šių patentų panaudojami komerciniais tikslais. Viena iš pagrindinių problemų yra ta, kad daugelyje universitetų trūksta į inovacijas orientuotos mąstysenos, o tyrėjai nepakankamai skatinami komercinti savo darbą. Europoje labai skiriasi teisinės, organizacinės ir finansinės atskirtųjų akademinių įmonių sistemos, todėl padėtis visame žemyne yra nevienoda. Be to, daugelyje ES šalių vykdant viešuosius pirkimus pernelyg vengiama rizikuoti, todėl pirmenybė teikiama ne startuoliams, o jau rinkoje įsitvirtinusiems paslaugų teikėjams. Todėl startuoliai turi mažiau galimybių sudaryti viešųjų pirkimų sutartis dėl inovacinių sprendimų. Įmonių vykdomų pirkimų procesai taip pat trukdo startuoliams plėstis, o inovacijas dažnai slopina nenoras veikti rizikuojant.

Norėdama sukurti darnesnę inovacijų aplinką, ES turi skatinti tvirtesnes tarpusavyje susietas ekosistemas, teikdama didesnę paramą universitetams, mokslo tiriamosioms įstaigoms ir startuoliams. Kad būtų galima sumažinti patentavimo sąnaudas ir palengvinti mokslinių tyrimų rezultatų komercinimą, visos ES valstybės narės turi iki galo įdiegti **Bendrųjų patentų sistemą**. Kiek tai sietina su viešaisiais pirkimais, Europos Komisija ketina peržiūrėti ir pasiūlyti viešųjų ir privačiųjų pirkimų teisės aktus ir ne teisėkūros priemones, o tai taip pat padės geriau remti startuolius ir veiklą plečiančias įmones, nes bus mažinamos galimos kliūtys ir skatinamos inovacijos. Papildomomis ne teisėkūros priemonėmis bus stiprinama stebėseną, finansavimas ir nacionaliniai kompetencijos tinklai visose valstybėse narėse. Remdama tarpvalstybinį bendradarbiavimą ES viduje ir supaprastinant galimybes dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, ES gali sukurti startuolių augimui ir jų veiklos plėtrai

³⁰ Įskaitant taikomųjų mokslų universitetus ir mokslinių tyrimų ir technologijų organizacijas.

³¹ *Redstone University Startup Index – Europe's Trillion Euro Opportunity*, 2024 m., <https://www.redstone.vc/research/redstone-university-startup-index>.

³² Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT) tiesiogiai parėmė daugiau kaip 9 900 startuolių ir veiklą plečiančių įmonių, kurie kartu pritraukė beveik 10 mlrd. EUR išorės finansavimo, todėl šiuo metu vienaaragių ir novatoriškų įmonių vertė siekia 71,2 mlrd. EUR.

³³ Daugiau kaip 3 500 Europos įmonių tinklo (EEN) konsultantų padeda startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms beveik 60-yje šalių nemokamomis paramos verslui paslaugomis. Daugiau kaip 1 500 klasterių taip pat skatina inovacijas ir konkurencingumą tarp savo suinteresuotųjų subjektų, įskaitant startuolius.

palankesnę aplinką. Siekiant stiprinti startuolių ir bendrovių bendradarbiavimą, turėtų būti skatinama megzti jų strateginės partnerystės ryšius, kad startuoliai galėtų lengviau pritraukti pirmuosius savo klientus ir augti. **Sanglaudos politika** taip pat gali padėti susieti regioninius ir nacionalinius subjektus, skatindama teritorinius ryšius ir padėdama startuoliams plėtoti veiklą. Sanglaudos politikos laikotarpio vidurio peržiūra yra svarbus žingsnis derinant regioninio ir nacionalinio lygmens pastangas padėti startuoliams užmegzti ryšius su didesnėmis bendrovėmis ir patekti į naujas rinkas.

Galiausiai Komisija, bendradarbiaudama su Europos išorės veiksmų tarnyba ir valstybėmis narėmis, padės **startuoliams patekti į pasaulines rinkas**, be kita ko, pasinaudodama prekybos susitarimais, taip pat sutelkdama išteklius, šiuo tikslu pasitelkdama ES delegacijas, valstybių narių tinklus ir specialias ES priemones³⁴. Komisija taip pat stengsis novatoriškus startuolių ir veiklą plečiančių įmonių sprendimus geriau integruoti į **strategijos „Global Gateway“** vertės grandines ir pasinaudos savo pagalbinėmis finansinėmis priemonėmis, kad pagerintų jų galimybes patekti į besivystančias rinkas.

Veiksmai

- Komisija, siekdama paspartinti mokslinių tyrimų rezultatų komercinimą, pradės įgyvendinti **iniciatyvą „Nuo laboratorijos iki vienaragio“**. Pagal šią iniciatyvą Komisija:
 - padės pirmaujantiems **Europos startuolių ir veiklą plečiančių įmonių centrams**, veikiantiems stipriose universitetų ekosistemose, vykdyti tinklaveiką ir bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu, kad startuoliai ir veiklą plečiančios įmonės galėtų naudotis atitinkamomis vieni kitų paslaugomis, infrastruktūra ir bendrovėmis. Prireikus bus pasinaudota sąveika su esamais tinklais (2026 m.);
 - vadovaudamasi geriausia komercine praktika, parengs **gaires dėl licencijų išdavimo, autorinių atlyginimų ir pajamų padalijimo bei akcinio kapitalo dalies akademinėms institucijoms ir jų išradėjams** komercinant intelektinę nuosavybę ir kuriant atskirtąsias įmones. Komisija padės stiprinti technologijų perdavimo biurų gebėjimus, o mokslinius tyrimus atliekančiose organizacijose, įskaitant mokslinių tyrimų ir technologijų organizacijas, mokslinių tyrimų infrastruktūrą ir universitetus, – steigti vadinamuosius įmonių formuotojus (angl. *venture builders*) (2026 m.);
 - siekdama paremti startuolius, pateiks **taikytinų valstybės pagalbos taisyklių** teisinės ir įgyvendinimo **gaires** ir jose paaiškins sąlygas, kuriomis universitetai ir viešosios mokslinių tyrimų organizacijos gali suteikti intelektinės nuosavybės teises, laikydamiesi valstybės pagalbos taisyklių (2026 m.).
- Komisija pateiks pasiūlymą dėl **inovacijoms palankių viešųjų pirkimų** priemonių. Visų pirma:

³⁴ Įskaitant interneto platformas, pavyzdžiui, Komisijos portalą „Access2Markets“, specialias pagalbos tarnybas ES nepriklausančiose šalyse, Komisijos remiamus tinklus, kaip antai Europos įmonių tinklą, nacionalinius ar Europos prekybos rūmus, vykdančius veiklą ES arba galimose užsienio rinkose.

- **peržiūrėdama ES viešųjų pirkimų direktyvas**, Komisija ieškos būdų, kaip padidinti ir supaprastinti galimybes dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, atsižvelgdama į startuolių ir veiklą plečiančių įmonių poreikius. Per viešas konsultacijas taip pat bus keliami startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms ypač aktualūs klausimai, pavyzdžiui, kaip konkurso dokumentuose mažinti perteklinę specifikaciją ir pernelyg didelius finansinius reikalavimus, kaip įtraukti inovacijoms palankesnes nuostatas dėl intelektinės nuosavybės teisių ir įgyvendinti vertės inžineriją;
- **peržiūrėdama ES viešųjų pirkimų direktyvą gynybos ir saugumo srityje**, Komisija ieškos būdų, kaip skatinti įtraukti startuolius ir veiklą plečiančias įmones į viešuosius pirkimus, ir atsižvelgs į galimybę ES viešuosiuose pirkimuose tokioms įmonėms teikti pirmenybę, kad būtų stiprinamas ES konkurencingumas ir technologinis suverenumas;
- **įgyvendindama Europos inovacijų aktą** ir papildydama pirmiau išdėstytas priemones, Komisija ieškos būdų, kaip padidinti bendras investicijas į inovacinių sprendimų viešuosius ir privačiuosius pirkimus visoje Europoje, ir: i) nustatys paspartintą mokslinių tyrimų ir plėtros paslaugų, kurioms netaikomos ES viešųjų pirkimų direktyvos, viešųjų pirkimų procedūrą, įskaitant ikiprekybinius viešuosius pirkimus; ii) skatins privatačiojo sektoriaus pirkėjus taikyti į inovacijas orientuotas pirkimo strategijas;

Komisija padės įgyvendinti minėtas teisėkūros priemones taikydama **ne teisėkūros paramos priemones**, pavyzdžiui: i) toliau visoje ES vykdys nacionalinių inovacinių sprendimų viešųjų pirkimų politikos sistemų ir investicijų stebėseną ir integruos ją į Europos mokslinių tyrimų erdvės ir Europos inovacijų diegimo sistemos rezultatų suvestines; ii) didins ES mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo paramą viešiesiems pirkėjams, kad jie galėtų vykdyti bendrus inovacinių sprendimų viešuosius pirkimus strateginiuose sektoriuose ir technologijų srityje, ir iii) stiprins Europos nacionalinių inovacinių sprendimų viešųjų pirkimų kompetencijos centrų tinklą ir jį išplės į visas valstybes nares.

5. PARAMA GABIAUSIEMS EUROPOS SPECIALISTAMS

Sėkminga startuolio veikla labai priklauso nuo galimybės naudotis aukštos kvalifikacijos specialistų paslaugomis. Kai kurios ES valstybės narės, siekdamos pritraukti gabiausius specialistus, įgyvendina tokias iniciatyvas kaip skaitmeninių klajoklių vizų schemos, e. rezidencijos skaitmeninė tapatybė ir kvalifikuotų darbuotojų programos. Tokių programų tikslas – palengvinti aukštos kvalifikacijos kandidatų persikėlimą, kad startuoliai galėtų lengviau pasinaudoti pasauliniu specialistų rezervu. ES specialistų rezervas ir specialistų pritraukimo partnerystės taip pat padės įdarbinti kvalifikuotus trečiųjų šalių piliečius, atitinkančius sektorių, kuriems labiausiai reikia kvalifikuotos darbo jėgos, poreikius. Be to, 59 proc. startuolių Europoje turi darbuotojų, kurie nuotoliniu būdu dirba iš įvairių vietų, o nuotoliniu būdu dirba 78 proc. projektų inžinerijos darbuotojų. Ši tendencija padeda užkirsti kelią regioniniam protų nutekėjimui ir suteikia galimybę startuoliams naudotis didesniu Europos specialistų rezervu, kartu maksimaliai sumažinant veiklos sąnaudas. Vis dėlto darbui nuotolinėse tarpvalstybinėse grupėse vis dar trukdo sudėtingos mokestinės ir socialinės apsaugos prievolės.

Nepaisant šių iniciatyvų, konkurencija dėl kvalifikuotų specialistų tebėra arši. Tam įtakos turi ir tarpvalstybinio judumo kliūtys, visų pirma su kvalifikacijų pripažinimu susiję sunkumai, neišnaudotas akademinis potencialas, labai mažas moterų nuošimtis ir ribota įvairovė. Be to, startuoliai dažnai negali pasiūlyti tokio darbo užmokesčio ir išmokų, kokius moka didesnės įmonės, todėl jiems sunku pritraukti geriausius darbuotojus. Dėl sudėtingų **darbuotojų akcijų pasirinkimo sandorių (ESO)** sąlygų, pavyzdžiui, skirtingos apmokestinimo tvarkos ES valstybėse narėse, startuoliai susiduria su papildomais sunkumais, kai jie, norėdami pritraukti kvalifikuotus specialistus, siūlo nepiniginį atlygį.

Viena iš didelių problemų taip pat yra verslumo ugdymas³⁵. Mažiau nei 50 proc. ES vidurinių mokyklų moksleivių ir aukštųjų mokyklų studentų gali vienaip ar kitaip mokytis verslumo, o tai trukdo ugdyti būsimus verslininkus³⁶. Be to, esamose akademinių mokslinių tyrimų rezultatų valdymo ir komercinimo sistemose dažnai trūksta būtinų paskatų, nes universitetai pirmenybę teikia ne komercinimui, o akademiniam publikavimui^{37, 38}.

Norint išspręsti specialistų trūkumo problemą, būtina gerinti verslumo ugdymą ir užtikrinti, kad moksleiviai ir studentai išsiugdytų įgūdžius, mąstyseną ir atsparumą, reikalingus inovacijoms diegti ir darbo vietoms kurti. Programos turėtų būti geriau suderintos su pramonės poreikiais, kad moksleiviai ir studentai įgytų praktinių žinių. Be to, **lyčių pusiausvyra grindžiamo vadovavimo ir įvairovės** skatinimas startuolių ekosistemoje padės užtikrinti didesnę ir atsparesnę specialistų rezervą. **Universitetai taip pat turėtų labiau stengtis skatinti mokslinių tyrimų rezultatų komercinimą** ir sukurti tinkamas atlygio struktūras tyrėjams, prisidedantiems prie atskirtųjų įmonių kūrimo ir žinių perdavimo. Visose ES valstybėse narėse suderinus tam tikrus **darbuotojų akcijų pasirinkimo sandorių** tvarkos

³⁵ Europos Komisija, Komunikatas dėl įgūdžių sąjungos, 2025 m., https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/union-skills_lt.

³⁶ Europos Komisijos veiksmų planas „Verslumas 2020“.

³⁷ *Challenges in academic commercialisation: a case study of the scientists' experiences*.

³⁸ Draghi pranešimas (2024 m.), p. 241.

aspektus, įskaitant apmokestinimą, sumažės administracinis sudėtingumas ir daugiau startuolių turės paskatą, kaip vieną iš konkurencinių pranašumų, siūlyti darbuotojų akcijų pasirinkimo sandorius. Siekdami išlaikyti specialistus, startuoliai turėtų toliau taikyti nuotolinio darbo modelį, užtikrindami, kad būtų veiksmingai sprendžiami uždaviniai, susiję su sveikatos priežiūra, priežiūros pareigomis, socialinio draudimo įmokomis ir pensijų apmokestinimu.

ES mėlynosios kortelės direktyva ir pasiūlymas dėl Ilgalaikių gyventojų direktyvos yra svarbūs žingsniai siekiant lengviau pritraukti ir išlaikyti aukštos kvalifikacijos ne ES specialistus. Vis dėlto mėlynoji kortelė visų pirma skirta ne startuolių steigėjams ar novatoriškiems verslininkams, o darbuotojams. Kai kurios valstybės narės yra įdiegusios nacionalines sistemas, tačiau procesas tebėra suskaidytas ir sudėtingas. Supaprastinus šias leidimų dirbti ir gyventi išdavimo procedūras bus lengviau sukurti darnesnę ir efektyvesnę sistemą. Be to, tarptautinis ES nepriklausančių šalių piliečių įdarbinimas bus labai svarbus siekiant patenkinti didėjančią specializuotų įgūdžių paklausą visais startuolių ekosistemos lygmenimis.

Veiksmai

Komisija pradės įgyvendinti **Mėlynojo kilimo iniciatyvą**, padėsiančią pritraukti ir išlaikyti aukštos kvalifikacijos ir įvairių sričių specialistus iš ES ir ES nepriklausančių šalių. Pagal šią iniciatyvą Komisija (2025–2026 m.):

- aktyviai skatins ir toliau stiprins **verslumo ugdymą** ir kvalifikacijos kėlimą, be kita ko, naudodama EIT ir propaguodama proporcingą abiejų lyčių atstovų dalyvavimą ir dalyvių įvairovę;
- remdamasi Akademinių darbuotojų kompetencijos sistema, apie kurią paskelbta Komunikate dėl įgūdžių sąjungos³⁹, parengs **akademinės karjeros plėtros sistemos planą**, pagal kurį būtų atlyginama už mokslinių tyrimų rezultatų komercinimo veiklą, įskaitant perėjimą iš universiteto į pramonės sektorių ir atgal, pavyzdžiui, taikant akademinių darbuotojų vertinimo ir paaugstinimo kriterijus;
- išnagrinės geriausią praktiką, susijusią su **darbuotojų akcijų pasirinkimo sandorių tvarkos taikymu startuoliams, taip pat apsvarstys galimybes imtis teisėkūros priemonių, kuriomis būtų suderinti tam tikri tokios tvarkos taikymo aspektai**;
- pateiks rekomendaciją, kaip **pašalinti su mokesčiais susijusias kliūtis nuotoliniams tarpvalstybiniam darbuotojams** startuoliuose ir veiklą plečiančiose įmonėse;
- pateiks **Sąžiningo darbo jėgos judumo dokumentų rinkinį**, kuriame, be kita ko, bus išaiškintos tarpvalstybiniam nuotoliniam darbui taikomos socialinės apsaugos koordinavimo taisyklės, ir Įgūdžių perkėlimo iniciatyvą, kad būtų dar labiau palengvintas ir supaprastintas kvalifikacijų, įskaitant trečiųjų šalių piliečių kvalifikacijas, pripažinimas (2026 m.);
- priims **ES vizų politikos strategiją** ir į ją įtrauks priemones, kuriomis bus siekiama geriau pritraukti aukštos kvalifikacijos studentus, tyrėjus, verslininkus ir parengtus darbuotojus iš trečiųjų šalių, kad jie atvyktų į ES, pavyzdžiui, kuo geriau

³⁹ [Komunikatas dėl įgūdžių sąjungos](#).

pasinaudojant Direktyva dėl studentų ir tyrėjų ir Mėlynosios kortelės direktyva, ypač startuolių steigėjams (2025 m. IV ketv.);

- išbandys **Daugiafunkčių teisinio tinklo biurų** iniciatyvą, itin daug dėmesio skirdama IRT naudojimo įgūdžiams (2025 m. IV ketv.). Įgyvendinant šį bandomąjį projektą bus įsteigtas vieno langelio principu veikiantis centras, kuriame bus teikiama informacija ir pagalba aukštos kvalifikacijos IRT sektoriaus specialistams, studentams ir tyrėjams, norintiems dirbti ES;
- vykdys tikslinę informavimo veiklą, kuria bus siekiama **populiarinti ES mėlynosios kortelės direktyvą** tarp aukštos kvalifikacijos ne ES darbuotojų ir darbdavių informuojant apie ES mėlynosios kortelės teikiamą naudą, įskaitant galimybę ES mėlynosios kortelės turėtojui ir jo šeimos nariams lengviau gauti ES ilgalaikio gyventojų statusą;
- **skatins valstybės nares nustatyti paspartintas procedūras**, pagal kurias reikalavimus atitinkantys startuolių steigėjai galėtų supaprastinta ir pagreitinta tvarka gauti leidimus gyventi ir dirbti;
- **supaprastins ir sustiprins šiuo metu portale EURAXESS siūlomas paslaugas novatoriams**, be kita ko, teikiant specialiai pritaikytą paramą ne ES specialistams, taip pat svarbiausią informaciją apie atitinkamas procedūras įvairiose ES valstybėse narėse.

6. GALIMYBĖS NAUDOTIS INFRASTRUKTŪRA, TINKLAIS IR PASLAUGOMIS

Startuoliams reikalingi pažangiausi moksliniai tyrimai, technologinė įranga ir ekspertinės žinios, kad jie galėtų greitai išbandyti, plėtoti ir patvirtinti naujus produktus ir taip paspartinti jų pateikimą rinkai bei padidinti sėkmingo komercinimo tikimybę. Pagal programą „Europos horizontas“ tokia veikla remiama finansuojant Europos našiosios kompiuterijos bendrąją įmonę. Joje bus įsteigta 13 naujų DI fabrikų, kurie MVĮ ir startuolius aprūpins kompiuterijos pajėgumais ir jiems teiks pritaikytą paramą⁴⁰.

Tokie tinklai kaip **Europos įmonių tinklas, Europos skaitmeninių inovacijų centrai ir EIT** teikia tikslinę pagalbą. Vis dėlto, nepaisant šių išteklių, pagrindinės kliūtys tebėra **informacijos spragos, sudėtingi prieigos procesai** ir nenuoseklūs **intelektinės nuosavybės valdymo susitarimai**. Daugeliui startuolių sunku orientuotis **paslaugų labirinte**, nes jie negali lengvai rasti tinkamos **mokslinių tyrimų infrastruktūros** ar finansavimo galimybių. Prie šios problemos prisideda ir tai, kad nėra aišku, nuo ko pradėti, taip pat fragmentiškos galimybės gauti finansavimą ir informaciją bei naudotis paslaugomis, todėl startuoliai negali paprasčiau pasinaudoti esama parama. Valstybės pagalbos taisyklės, taikomos galimybei naudotis viešąja infrastruktūra, kartais laikomos neaiškiomis.

Startuoliams, veiklą plečiančioms įmonėms, novatoriams ir investuotojams reikia galimybių greičiau ir geriau pasinaudoti ištekliais, kurių reikia klestėjimui ir augimui. Būsimo Europos konkurencingumo fondo kontekste Komisija supaprastins esamus ES IT centrus, kad sukurti bendrą skaitmeninės prieigos punktą, kuriame Europos novatoriai, investuotojai ir paslaugų teikėjai galėtų rasti, palyginti ir pasiekti finansavimo programas, paslaugas ir infrastruktūrą. Ši iniciatyva bus įgyvendinama papildant EIB platformą „TechEU“.

Veiksmai

- Komisija parengs **Pramoninių naudotojų**, įskaitant startuolius ir veiklą plečiančias įmones, **prieigos prie mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūros chartiją** ir prireikus supaprastins bei suderins skirtingas prieigos ir sutarčių sąlygas. Komisija finansiškai remis startuolių galimybes naudotis DI kompiuterijos įrenginiais (2025 m.).
- Chartijos liniją tęsiantis **Europos inovacijų aktas** toliau skatins novatoriškų įmonių prieigą prie Europos mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūros ir tuo tikslu bus imtasi **teisėkūros priemonių** (2026 m. I ketv.).
- Komisija pateiks **taikytinų valstybės pagalbos taisyklių** teises ir įgyvendinimo **gaires** ir jose paaiškins sąlygas, kuriomis universitetai ir viešosios mokslinių tyrimų organizacijos gali suteikti prieigą prie infrastruktūros, laikydamiesi valstybės pagalbos taisyklių (2026 m.).

⁴⁰ Tai bus daroma įgyvendinant DI žemyno veiksmų planą.

7. PAŽANGOS VERTINIMAS

Šiuo metu nėra bendros ES startuolių, veiklą plečiančių įmonių ir novatoriškų įmonių apibrėžties. 11 ES valstybių narių yra patvirtinusios startuolio⁴¹, o penkios valstybės narės – veiklą plečiančios įmonės⁴² teisinę apibrėžtį, be to, Bendrajame bendrosios išimties reglamente ir programos „Europos horizontas“ reglamente taip pat įvairiais tikslais pateiktos ES lygmens apibrėžtys. Dėl to atsiranda netikrumas ir sunku rinkti duomenis arba įvertinti ekosistemos būklę kokių nors konkrečiu metu, juo labiau rengti tikslines šių rūšių įmonėms skirtas politikos priemonės. Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje (EIS) ir Eurostato verslo struktūros statistikoje (ESBS) pateikiama vertingos informacijos apie sparčiai augančias įmones ir Europos inovacijų ekosistemas, tačiau ją sudėtinga aiškinti, nes nėra standartinių ir visuotinai priimtų apibrėžčių.

I tai atsižvelgiant, reikia nustatyti suderintą startuolių, veiklą plečiančių įmonių ir novatoriškų įmonių apibrėžtį, kad būtų galima ne tik įvertinti šios strategijos ir joje numatytų politikos priemonių poveikį, bet ir sudaryti sąlygas Komisijai pasiūlyti papildomų šių kategorijų įmonėms skirtų supaprastinimo ar paramos priemonių.

Veiksmai

- Komisija, atsižvelgdama į esamas MVI ir mažų vidutinės kapitalizacijos įmonių apibrėžtis, pasiūlys **startuolių, veiklą plečiančių įmonių ir novatoriškų įmonių apibrėžtį** (2026 m. I ketv.).
- Komisija parengs **Europos startuolių ir veiklą plečiančių įmonių rezultatų suvestinę**, kurioje, remiantis atitinkamais rodikliais, bus vertinami Europos ir nacionalinių startuolių ir veiklą plečiančių įmonių ekosistemų veiklos rezultatai. Vienas iš šių rodiklių bus startuolių, veiklą plečiančių įmonių, kentaurų ir vienaaragių skaičius. Suvestinė taip pat bus naudojama šios strategijos poveikiui įvertinti taikant **tris pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius**: 1) padidėjusį ES startuolių skaičių, 2) padidėjusį ES kentaurų skaičių ir 3) padidėjusį ES vienaaragių skaičių (nuo 2026 m.), palyginti su tokių įmonių skaičiumi šalyse, su kuriomis ES konkuruoja pasaulio mastu.
- Komisija **kasmet** atliks **startuolių ir veiklą plečiančių įmonių apklausą**, kad įvertintų, kaip novatoriškų įmonių steigėjai suvokia laikui bėgant gerėjančią ES reglamentavimo aplinką (nuo 2026 m.).

⁴¹ BG, DK, EE, EL, HU, IT, LV, LT, PT, SI, ES.

⁴² BG, DK, EE, EL, PT.

IŠVADA

Europa išgyvena lemiamą akimirką, todėl norint skatinti būsimą augimą ir klestėjimą, labai svarbu, kad jos konkurencingumo darbotvarkėje startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms būtų skirta svarbi vieta. ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategijoje išdėstyta Europos Komisijos vizija ir dedami šios transformacijos pamatai, pasinaudojant mūsų pranašumais ir dabartinės geopolitinės aplinkos teikiamomis galimybėmis.

Šioje strategijoje laikomasi holistinio požiūrio, supaprastinant procesus visuose startuolių vystymosi etapuose, o trumpalaikiai veiksmai derinami su ilgalaikėmis reformomis, kad būtų sukurta ekosistema, kurioje bet kurio sektoriaus startuoliai galėtų klestėti ir nuspręsti likti Europoje arba į ją persikelti. Joje atsižvelgiama į laipsnišką ES šalių kandidačių integraciją.

Šios strategijos sėkmės pagrindas – greitas ir veiksmingas jos įgyvendinimas. Siekiant šių tikslų labai svarbūs bus pagrindiniai etapai, pavyzdžiui, Europos inovacijų aktas ir įmonėms skirta 28-oji teisinė sistema. Strategija apima politinę, teisėkūros ir finansinę paramą, daug dėmesio skiriant atskaitomybei, šiuo tikslu nustatant aiškias stebėjimo priemones. Europos Komisija rodys pavyzdį ir į šių planų rengimo ir įgyvendinimo procesus įtrauks startuolių ir veiklą plečiančių įmonių bendruomenę, be kita ko, rengdama reguliarius Europos vienaaragių ir kentaurų susitikimus.

Siekiant sėkmės labai svarbus valstybių narių bendradarbiavimas. Europos inovacijų tarybos forumas stebės pažangą ir siekius pavers veiksmais, o siekiant užtikrinti, kad strategijos tikslai būtų pasiekti laiku ir veiksmingai, labai reikės politinės paramos.

Atėjo laikas Europos Sąjungą paversti pagrindine inovacijų diegimo vieta, kurioje startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms būtų sudarytos sąlygos augti, plėstis ir sėkmingai veikti. Mūsų žemyne.

Komisija ragina Europos Parlamentą, Europos Vadovų Tarybą, Tarybą ir suinteresuotuosius subjektus patvirtinti ES startuolių ir veiklą plečiančių įmonių strategiją ir aktyviai prisidėti prie joje išdėstytų iniciatyvų įgyvendinimo.

Komisija iki 2027 m. pabaigos pateiks šios strategijos įgyvendinimo ataskaitą.

ES STARTUOLIŲ IR VEIKLĄ PLEČIANČIŲ ĮMONIŲ STRATEGIJA

VEIKSMŲ SANTRAUKA

<u>I. INOVACIJOMS PALANKUS REGLAMENTAVIMAS</u>
Veiksmai
• Įmonėms skirta 28-oji teisinė sistema (2026 m. I ketv.) • Europos verslo dėklės (2025 m. IV ketv.) • Europos inovacijų aktas (2026 m. I ketv.) • Savanoriškas inovacijų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis (2026 m. I ketv.) • Reglamentavimo naštos mažinimas strateginiuose sektoriuose (nuo 2025 m.) • Standartizacijos reglamento peržiūra (2026 m.) • Įmonių restruktūrizavimo tyrimas (2026 m.)
<u>II. GERESNIS STARTUOLIŲ IR VEIKLĄ PLEČIANČIŲ ĮMONIŲ FINANSAVIMAS</u>
Veiksmai
• Europos inovacijų tarybos išplėtimas ir supaprastinimas (2025 m.) • Europos veiklos plėtros fondas (2026 m.) • Europos investicijų į inovacijas paktas (2026 m.) • Europos investicijų priemonės, skirtos saugumo ir gynybos srities startuoliams ir veiklą plečiančioms įmonėms (2026 m.) • Intelektinės nuosavybės vertinimo sistema (2027 m. II ketv.) • Parama Europos neformaliems investuotojams (2026 m.) • Sunkumų patiriančios įmonės apibrėžties peržiūra (nuo 2025 m. II ketv.) • Horizontaliųjų ir nehorizontaliųjų susijungimų gairių peržiūra (2027 m.) • Europos bendrovių tinklas (2026 m.)
<u>III. GREITAS ĮSITVIRTINIMAS RINKOJE IR PLĖTRA</u>
Veiksmai
• Inicatyva „Nuo laboratorijos iki vieneragio“ (2026 m.) • Inovacijoms palankių viešųjų pirkimų priemonės (2025–2026 m.)
<u>IV. PARAMA GABIAUSIEMS EUROPOS SPECIALISTAMS</u>
Veiksmai
• Mėlynojo kilimo iniciatyva (2025–2026 m.)

• Sąžiningo darbo jėgos judumo dokumentų rinkinys (2026 m.)
<u>V. GALIMYBĖS NAUDOTIS INFRASTRUKTŪRA, TINKLAIS IR PASLAUGOMIS</u>
Veiksmai
• Pramoninių naudotojų prieigos prie mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūros chartija (2025 m.) • Europos inovacijų aktas, kuriuo skatinama novatoriškų įmonių prieiga prie Europos mokslinių tyrimų ir technologijų infrastruktūros (2026 m. I ketv.) • Gairės universitetams ir viešosioms mokslinių tyrimų organizacijoms, kaip suteikti prieigą prie infrastruktūros laikantis galiojančių valstybės pagalbos taisyklių (2026 m.)
<u>VI. PAŽANGOS VERTINIMAS</u>
Veiksmai
• Startuolių, veiklą plečiančių įmonių ir novatoriškų įmonių apibrėžtis (2026 m.) • Kasmetinė startuolių ir veiklą plečiančių įmonių apklausa (nuo 2026 m.) • Europos pradedančiųjų ir veiklą plečiančių įmonių rezultatų suvestinė (nuo 2026 m.)